

SLOVENSKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavného súdu Slovenskej republiky

V mene Slovenskej republiky

III. ÚS 388/09-47

Ústavný súd Slovenskej republiky na neverejnom zasadnutí 23. marca 2010 v senáte zloženom z predsedu Jána Auxta a zo sudcov Rudolfa Tkáčika a Ľubomíra Dobríka o prijatej sťažnosti J. M., K., zastúpeného advokátom JUDr. A. S., Advokátska kancelária, D., vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 48/2002 takto

r o z h o d o l :

1. Základné právo J. M. na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky a právo na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd postupom Okresného súdu Čadca v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 48/2002 p o r u š e n é b o l i .

2. Okresnému súdu Čadca prikazuje v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 48/2002 konať bez zbytočných priet'ahov.

3. J. M. priznáva finančné zadost'učinenie v sume 1 500 € (slovom tisícpäťsto eur), ktoré je Okresný súd Čadca povinný vyplatiť mu do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

4. Okresný súd Čadca je povinný J. M. uhradiť trovy konania v sume 245,70 € (slovom dvestoštyridsaťpäť eur a sedemdesiat centov) na účet jeho právneho zástupcu, advokáta JUDr. A. S., Advokátska kancelária, D., do dvoch mesiacov od právoplatnosti tohto rozhodnutia.

O d ô v o d n e n i e :

I.

Ústavný súd Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) uznesením č. k. III. ÚS 388/09-25 z 9. decembra 2009 prijal podľa § 25 ods. 3 zákona Národnej rady Slovenskej republiky č. 38/1993 Z. z. o organizácii Ústavného súdu Slovenskej republiky, o konaní pred ním a o postavení jeho sudcov v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon o ústavnom súde“) na ďalšie konanie sťažnosť J. M., K. (ďalej len „sťažovateľ“), vo veci namietaného porušenia jeho základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných priet'ahov podľa čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky (ďalej len „ústava“) a práva na prejednanie jeho záležitosti v primeranej lehote podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd (ďalej len „dohovor“) postupom Okresného súdu Čadca (ďalej len „okresný súd“) v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 48/2002.

Z obsahu sťažnosti vyplynulo, že sťažovateľ vystupuje ako odporca v konaní vedenom okresným súdom pod sp. zn. 10 C 48/2002 začatom na základe návrhu podaného 22. novembra 2001.

Podľa vyjadrenia sťažovateľa okresný súd v priebehu rokov 2003 a 2004 „*prakticky vôbec nekonal a to bez akýchkoľvek dôvodov, prípadne dôvodov, ktoré by zapríčinili*

samotní účastníci konania“, čím spôsobil pri prerokovaní veci *„bez dôvodné prietahy v konaní, čím porušil základné právo sťažovateľa – právo na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov“*.

Okresný súd prijal vo veci meritórne rozhodnutie – rozsudok 29. júna 2005, ktorý však Krajský súd v Žiline (ďalej len „krajský súd“) 24. apríla 2007 zrušil a vrátil vec okresnému súdu na ďalšie konanie, pričom ho zaviazal ustanoviť vo veci nového znalca. Uvedený pokyn však okresný súd splnil až *„uznesením zo dňa 16. marca 2009, t.j. 2 roky po tom, čo mu bolo doručené rozhodnutie druhostupňového súdu“*.

Vzhľadom na uvedené sťažovateľ v závere sťažnosti žiadal, aby ústavný súd v náleze vyslovil, že okresný súd v konaní vedenom pod sp. zn. 10 C 48/2002 porušil jeho základné právo podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, prikázal okresnému súdu vo veci konať bez zbytočných prietahov a sťažovateľovi priznal primerané finančné zadosťučinenie v sume 20 000 €, ako aj trovy právneho zastúpenia.

Na základe žiadosti ústavného súdu sa k veci písomne vyjadril okresný súd prostredníctvom svojho predsedu. V liste sp. zn. Spr 40/10 doručenom ústavnému súdu 26. januára 2010 poukazujúc na podrobný chronologický prehľad procesných úkonov konania uviedol, že v predmetnom konaní sa vyskytli prietahy *„spôsobené jednak účastníkmi konania a ich právnymi zástupcami, súdnymi znalcami ako aj zo strany okresného súdu“*.

Vyjadril sa tiež, že vo veci bolo potrebné ustanoviť znalca a vzhľadom na predmet sporu *„bolo obtiažné nájsť súdneho znalca, ktorý by mohol riadne a včas vypracovať znalecký posudok“*.

V závere listu predseda okresného súdu vyslovil súhlas s upustením od ústneho pojednávania.

Právny zástupca sťažovateľa možnosť vyjadriť sa k stanovisku okresného súdu nevyužil. V liste doručenom ústavnému súdu 15. februára 2010 oznámil, že sťažovateľ súhlasí s upustením od ústneho pojednávania v danej veci.

Ústavný súd so súhlasom účastníkov konania podľa § 30 ods. 2 zákona o ústavnom súde upustil v danej veci od ústneho pojednávania, pretože dospel k názoru, že od tohto pojednávania nemožno očakávať ďalšie objasnenie veci.

Pokiaľ ide o priebeh a stav napadnutého konania na okresnom súde, ústavný súd z obsahu predmetného súdneho spisu zistil tieto pre posúdenie veci relevantné okolnosti:

Okresný súd uznesením z 13. februára 2003 nepriznal navrhovateľovi oslobodenie od súdnych poplatkov. Na základe odvolania navrhovateľa však krajský súd predmetné uznesenie 30. apríla 2003 zrušil a vrátil okresnému súdu vec na ďalšie konanie a rozhodnutie. Okresný súd po vykonaní niekoľkých procesných úkonov vykonaných pre účely tohto rozhodnutia navrhovateľovi napokon 30. januára 2004 oslobodenie od súdnych poplatkov priznal.

Okresný súd predložil 6. októbra 2005 krajskému súdu spisový materiál s odvolaním podaným proti jeho rozsudku zo strany sťažovateľa. Krajský súd mu však spisový materiál s opravným prostriedkom vrátil na účel odstránenia zistených nedostatkov, na základe čoho prijal okresný súd opravné uznesenie, vykonal niekoľko procesných úkonov a opätovne predložil spisový materiál s podaným odvolaním krajskému súdu.

Krajský súd uznesením z 24. apríla 2007 rozsudok okresného súdu zrušil a vrátil mu vec na ďalšie konanie a rozhodnutie s odôvodnením, že si okresný súd nezrejmlil základ žalobného nároku navrhovateľa a dokazovanie vykonal nedostatočne, v konaní ustanovil znalca, u ktorého nebola dodržaná záruka objektívnosti, a nepriložil k spisovému materiálu vecný dôkaz, ktorý bolo potrebné v odvolacom konaní preskúmať.

Na pojednávaní konanom 28. novembra 2007 vyzval okresný súd účastníkov konania na predloženie relevantných podkladov pre účely rozhodnutia o zložení preddavku na trovy dokazovania. Sťažovateľ túto výzvu splnil 18. apríla 2008.

Okresnému súdu boli 10. novembra 2008 oznámené skutočnosti relevantné pre znalecké dokazovanie a znalec bol ustanovený uznesením zo 16. marca 2009.

Ustanovený znalec 14. apríla 2009 okresnému súdu oznámil, že mu objektívne dôvody neumožňujú predložiť znalecký posudok v určenej lehote. Okresný súd vyzval znalca, aby oznámil dôvody odmietnutia vykonania znaleckej činnosti 27. júla 2009 a na základe odpovede znalca z 12. augusta 2009 (v nej znalec uviedol: „...na otázky,

na ktoré by som mal dať odpoveď, by som sa cca na 99% stotožnil so závermi znalca Doc. Mgr. art. V. Č. “) jeho ustanovenie uznesením zo 17. augusta 2009 zrušil.

Podľa zistenia ústavného súdu vec dosiaľ skončená nie je a najbližší termín pojednávania je okresným súdom určený na 23. marec 2010.

II.

Ústavný súd rozhoduje podľa čl. 127 ods. 1 ústavy o sťažnostiach fyzických osôb alebo právnických osôb, ak namietajú porušenie svojich základných práv alebo slobôd, alebo ľudských práv a základných slobôd vyplývajúcich z medzinárodnej zmluvy, ktorú Slovenská republika ratifikovala a bola vyhlásená spôsobom ustanoveným zákonom, ak o ochrane týchto práv a slobôd nerozhoduje iný súd.

Sťažovateľ sa sťažnosťou domáha vyslovenia porušenia základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, podľa ktorého každý má právo, aby sa jeho vec verejne prerokovala bez zbytočných prietáhov, a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru, podľa ktorého má každý právo na to, aby jeho záležitosť bola prejednaná v primeranej lehote.

Účelom základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov je podľa ustálenej judikatúry ústavného súdu odstránenie stavu právnej neistoty, v ktorej sa nachádza osoba domáhajúca sa rozhodnutia všeobecného súdu. Samotným prerokovaním veci na súde sa právna neistota osoby domáhajúcej sa rozhodnutia neodstraňuje. K stavu právnej istoty dochádza zásadne až právoplatným rozhodnutím súdu alebo iným zákonom predvídaným spôsobom, ktorý znamená nastolenie právnej istoty inak ako právoplatným rozhodnutím súdu (IV. ÚS 253/04).

Základnou povinnosťou súdu a sudcu je preto zabezpečiť taký procesný postup v súdnom konaní, ktorý čo najskôr odstráni uvedený stav právnej neistoty.

Táto povinnosť súdu a sudcu vyplýva z § 6 zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej len „OSP“), ktorý súdom prikazuje, aby v súčinnosti so všetkými účastníkmi konania postupovali tak, aby ochrana ich práv bola rýchla a účinná, ďalej z § 100 ods. 1 OSP, podľa ktorého len čo sa konanie začalo,

postupuje v ňom súd i bez ďalších návrhov tak, aby vec bola čo najrýchlejšie prejednaná a rozhodnutá.

Samosudca je podľa § 117 ods. 1 OSP povinný robiť vhodné opatrenia, aby sa zabezpečilo splnenie účelu pojednávania a úspešné vykonanie dôkazov.

Pri posudzovaní otázky, či v súdnom konaní došlo k zbytočným priet'ahom, a tým k porušeniu základného práva podľa čl. 48 ods. 2 ústavy, v súlade so svojou doterajšou judikatúrou (IV. ÚS 74/02, III. ÚS 247/03, IV. ÚS 272/04) ústavný súd zohľadnil tri základné kritériá, ktorými sú právna a faktická zložitosť veci, o ktorej súd rozhoduje, správanie účastníka súdneho konania a postup samotného súdu. Za súčasť prvého kritéria ústavný súd považuje aj povahu prerokúvanej veci.

1. Predmetom konania, v ktorom s'ťažovateľ namieta zbytočné priet'ahy, je návrh na zaplatenie „15 000 Sk“ z titulu náhrady škody. Z obsahu súdneho spisu ani z vyjadrení s'ťažovateľa a okresného súdu ústavný súd nezistil žiadnu skutočnosť, ktorá by umožnila prijať záver o skutkovej alebo právnej zložitosti veci.

2. V správaní s'ťažovateľa bol zistený jediný výraznejší moment pripísateľný na vrub s'ťažovateľovi, ktorý mal negatívny dopad na rýchlosť a plynulosť posudzovaného konania, avšak v miere nepatrnej a neporovnateľnej s nedostatkami v postupe okresného súdu.

Ide o oneskorenú reakciu s'ťažovateľa na výzvu okresného súdu, ktorý účastníkom konania uložil na pojednávaní 28. novembra 2007 povinnosť predložiť podklady pre účely rozhodnutia o zložení preddavku na trovy dokazovania a ktorú si s'ťažovateľ splnil až s odstupom vyše štyroch mesiacov, 18. apríla 2008.

3. Tretím hodnotiacim kritériom, podľa ktorého ústavný súd zisťoval, či došlo k porušeniu základného práva s'ťažovateľa, bol postup okresného súdu.

Ústavný súd pri preskúmaní postupu okresného súdu v posudzovanom konaní zistil krátkodobé obdobie nečinnosti, keď okresný súd nekonal bez toho, aby mu v tom bránila zákonná prekážka, ktoré sa premietlo do zbytočných priet'ahov v konaní v celkovom trvaní štyroch mesiacov.

Ide o obdobie od 10. novembra 2008, keď boli okresnému súdu oznámené skutočnosti potrebné pre znalecké dokazovanie, do 16. marca 2009, keď okresný súd vydal uznesenie o ustanovení znalca.

Ústavný súd pripomína, že nielen nečinnosť, ale aj nesústredená a neefektívna činnosť štátneho orgánu (všeobecného súdu) môže zapríčiniť porušenie ústavou zaručeného základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietáhov a práva na prejednanie veci v primeranej lehote zaručeného dohovorom, ak činnosť štátneho orgánu nesmerovala k odstráneniu právnej neistoty týkajúcej sa tých práv, kvôli ktorým sa sťažovateľ obrátil na štátny orgán, aby o jeho veci rozhodol (napr. I. ÚS 376/06, III. ÚS 90/07, III. ÚS 109/07).

Podľa zistenia ústavného súdu bolo predmetné konanie poznačené neefektívnou a nesústredenou činnosťou okresného súdu.

O neefektívnej činnosti okresného súdu v predmetnom konaní svedčí postup okresného súdu, ktorý uznesením z 13. februára 2003 nepriznal navrhovateľovi oslobodenie od súdnych poplatkov, no po zrušení tohto rozhodnutia nadriadeným súdom napokon prijal 30. januára 2004 rozhodnutie o priznaní oslobodenia pre navrhovateľa. V období ohraničenom označenými uzneseniami tak bolo duplicitne vykonávané dokazovanie slúžiace výlučne rozhodovaniu o tejto otázke.

Ako nesústredenú činnosť hodnotí ústavný súd situáciu spôsobenú okresným súdom, keď bol nadriadený súd 30. januára 2006 nútený vrátiť okresnému súdu predložený spisový materiál s podaným odvolaním (proti rozsudku okresného súdu z 10. mája 2005) z dôvodov zistených nedostatkov a okresný súd mu po odstránení nedostatkov opätovne predložil podaný opravný prostriedok spolu so spisom 27. novembra 2006. Takouto nesústredenou činnosťou okresný súd zbytočne predĺžil súdne konanie.

Neefektívnu činnosť okresného súdu tiež potvrdzuje uznesenie krajského súdu z 24. apríla 2007, ktorým bol zrušený rozsudok okresného súdu z 10. mája 2005 z dôvodu jeho nepreskúmateľnosti pre nedostatok dôvodov.

Napokon ústavný súd považuje za neefektívnu činnosť postup okresného súdu, keď po doručení oznámenia ustanoveného znalca, v ktorom tento uviedol, že odmieta znalecké dokazovanie vykonať a zároveň v ňom vyslovil vecný znalecký záver, znalca oslobodil od povinnosti vypracovania znaleckého posudku, namiesto toho, aby zabránil sťažovaniu

postupu konania zo strany znalca, napr. poučením o jeho postavení a povinnostiach v konaní v zmysle § 16 ods. 1 a 2 zákona č. 382/2004 Z. z. o znalcoch, tlmočníkoch a prekladateľoch a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení neskorších predpisov, prípadne využitím možností poriadkových opatrení v zmysle § 53 OSP.

V tomto kontexte ústavný súd obranu okresného súdu o obtiažnosti zabezpečenia súdneho znalca nemohol akceptovať.

Z petitu podanej sťažnosti vyplýva, že sťažovateľ žiadal ústavný súd aj o vyslovenie porušenia práva na prejednanie veci v primeranej lehote zaručeného v čl. 6 ods. 1 dohovoru v predmetnom konaní pred okresným súdom.

Ústavný súd si už pri výklade základného práva na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov garantovaného v čl. 48 ods. 2 ústavy osvojil judikatúru Európskeho súdu pre ľudské práva k čl. 6 ods. 1 dohovoru, pokiaľ ide o právo na prejednanie veci v primeranej lehote, z tohto dôvodu v obsahu týchto práv nemožno vidieť zásadnú odlišnosť (napr. II. ÚS 55/98, III. ÚS 109/07).

Postup okresného súdu vzhľadom na uvedené obdobie nečinnosti, s prihliadnutím na doterajšiu dobu konania (viac ako 8 rokov) a predovšetkým na jeho neefektívnu a nesústredenú činnosť nemožno považovať za ústavne akceptovateľný vo vzťahu k základnému právu podľa čl. 48 ods. 2 ústavy ani za primeraný vo vzťahu k právu podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru. Ústavný súd preto dospel k záveru, že základné právo sťažovateľa podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a právo podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru boli porušené.

III.

Podľa čl. 127 ods. 2 ústavy ak porušenie práv alebo slobôd vzniklo nečinnosťou, ústavný súd môže prikázať, aby ten, kto tieto práva alebo slobody porušil, vo veci konal. Pretože ústavný súd zistil porušenie základného práva sťažovateľa na prerokovanie veci bez zbytočných prietahov podľa čl. 48 ods. 2 ústavy a práva podľa čl. 6 ods. 1 dohovoru okresným súdom a konanie pred okresným súdom v čase rozhodovania ústavného súdu o sťažnosti skončené nebolo, prikázal okresnému súdu, aby konal vo veci bez zbytočných

prieťahov a odstránil tak stav právnej neistoty, v ktorej sa nachádza sťažovateľ domáhajúci sa rozhodnutia súdu vo svojej veci.

Podľa čl. 127 ods. 3 ústavy ústavný súd môže svojím rozhodnutím, ktorým vyhovie sťažnosti, priznať tomu, koho práva podľa odseku 1 boli porušené, primerané finančné zadost'účinenie.

Podľa § 56 ods. 5 zákona o ústavnom súde ak ústavný súd rozhodne o priznaní primeraného finančného zadost'účinenia, orgán, ktorý základné právo alebo slobodu porušil, je povinný ho vyplatiť sťažovateľovi do dvoch mesiacov od právoplatnosti rozhodnutia ústavného súdu.

Sťažovateľ v sťažnosti žiadal o priznanie primeraného finančného zadost'účinenia v sume 20 000 €, pretože mu okresný súd *„spôsobil nemajetkovú ujmu na jeho základných právach, keďže do dnešného dňa vo veci nie je právoplatne a spravodlivo rozhodnuté a sťažovateľ pociťuje závažnú ujmu na jeho základných právach“*.

Ústavný súd považoval v tomto prípade za primerané priznať sťažovateľovi sumu 1 500 €. Táto suma zohľadňuje celkovú dĺžku posudzovaného konania s prihliadnutím na predmet konania, dĺžku zbytočných prieťahov v konaní a s tým spojenú ujmu sťažovateľa.

Sťažovateľ prostredníctvom svojho právneho zástupcu žiadal priznať aj náhradu trov konania pred ústavným súdom, ktorých výšku špecifikoval sumou 368,85 €.

Ústavný súd pri rozhodovaní o trovách konania vychádzal z výšky priemernej mesačnej mzdy zamestnanca hospodárstva Slovenskej republiky za I. polrok 2008, ktorá bola 20 950 Sk, t. j. 695,41 €. Úhradu priznal za dva úkony právnej služby (prevzatie a príprava zastúpenia, spísanie sťažnosti) v súlade s § 1 ods. 3, § 11 ods. 2 a § 14 ods. 1 písm. a) a c) vyhlášky Ministerstva spravodlivosti Slovenskej republiky č. 655/2004 Z. z. o odmenách a náhradách advokátov za poskytovanie právnych služieb v znení neskorších predpisov (ďalej len „vyhláška“) v sume 2 x 115,90 € (za jeden úkon právnej služby) a 2 x 6,95 € Sk (režijný paušál) (§ 16 ods. 3 vyhlášky). Za tretí úkon (písomné podanie právneho

zástupcu zo 6. novembra 2009) ústavný súd náhradu nepriznal, keďže ho nepovažoval za taký, ktorý by prispel k objasneniu veci. Ústavný súd tak priznal úhradu trov konania v sume 245,70 €.

Priznanú náhradu trov právneho zastúpenia je okresný súd povinný zaplatiť na účet právneho zástupcovi sťažovateľa (§ 31a zákona o ústavnom súde v spojení s § 149 OSP).

Vzhľadom na čl. 133 ústavy, podľa ktorého proti rozhodnutiu ústavného súdu nie je prípustný opravný prostriedok, toto rozhodnutie nadobúda právoplatnosť dňom jeho doručenia účastníkom konania.

P o u č e n i e : Proti tomuto rozhodnutiu nemožno podať opravný prostriedok.

V Košiciach 23. marca 2010